

Mladý šedesátník

60 years young

doc. PhDr. Rudolf Vlasák

Kdysi tento věk znamenal čas odejít do důchodu. Není to však jen změnou doby, kdy se i muži u nás v průměru dožívají přes pětasedmdesát let, ale určité geny, které docentu **Richardu Papíkovi** dávají stále tak neobyčejnou svěžest a tvořivost ducha a výbornou formu jeho tělesné schránky. Říká se, „ve zdravém těle zdravý duch“, a o Richardovi, se kterým jsem měl štěstí se shodou okolností daných dobovými zvraty poloviny neopakovatelných devadesátek minulého století spřátelit, to mohu směle potvrdit. Nemohu se už věnovat jeho dosud jistě nemalé sportovní formě, dříve jsem se ale o ní mohl přesvědčovat při hodinkách našeho přátelského tenisu a také při jeho návštěvách na naší chatě u Dobříše, kam dojížděl nikoli autem, autobusem či vlakem, ale sportovně a ekologicky – na kole. Pokusím se alespoň z toho, co ještě sám ve svých letos šestaosmdesáti dokážu pamatovat, a tak trochu z dění v oboru v současnosti vysledovat, připomenout, čím se během své docela už dlouhé profesní kariéry zapsal do rozvoje oborů knihovnictví a zejména vědeckých a technických informací neboli VTEI. Je to neodlučně spjata s univerzitním prostředím, v němž se zcela výjimečně jako skvělý kantor uplatnil.



Začalo to v roce 1994, kdy jsem převzal po nezapomenutelném profesoru Jiřím Cejpkovi Ústav informačních studií a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (dále jen ÚISK) a dostal jsem šanci na jedno uvolněné místo přijmout nějakou posilu. Získal jsem, jak to už v životě bývá, docela náhodně kontakt na mladého informačního pracovníka, absolventa tehdy ještě Katedry vědeckých informací a knihovnictví, působícího jako civilní zaměstnanec, rešeršér v pražském armádním vědecko-informačním centru. Armádní vědecko-informační služby byly po absolutoriu tehdejší Drtinovy knihovnické katedry na FF UK mým prvním zaměstnáním a věděl jsem, že u vojáků se civilnímu zaměstnanci může podařit kvalifikovaný vstup do profese. A Richard byl už navíc autorem odborné publikace, podle mne tenkrát (i dosud) pro knihovníky velmi užitečného zaměření, totiž o tom, jak si osvojit speciální metodiku rychlého čtení. Tak jsem mu to uvolněné místo u nás na fakultě nabídl s tím, že se zaměří kromě rychločtení hlavně na teoretickou i praktickou výchovu nových rešeršérů, kteří by zvládali i nejmodernější světové metody sofistikovaného vyhledávání informací ve světových databázových systémech. To jsem navíc ještě nevěděl, že už v 80. letech navštěvoval středisko online přístupu do západních databázových center v Ústřední technické základně ÚVTEI, kde se na takových rešerších podílel. Moji nabídku po krátkém váhání přijal a začala naše společná cesta budování velkého vysokoškolského pracoviště zakládajícího a rozvíjejícího širokou škálu učebních programů, založených na informačních vědách. Ty se pak staly inspirací pro

Mladý šedesátník

60 years young

doc. PhDr. Rudolf Vlasák

Kdysi tento věk znamenal čas odejít do důchodu. Není to však jen změnou doby, kdy se i muži u nás v průměru dožívají přes pětasedmdesát let, ale určité geny, které docentu **Richardu Papíkovi** dávají stále tak neobyčejnou svěžest a tvořivost ducha a výbornou formu jeho tělesné schránky. Říká se, „ve zdravém těle zdravý duch“, a o Richardovi, se kterým jsem měl štěstí se shodou okolností daných dobovými zvraty poloviny neopakovatelných devadesátek minulého století spřátelit, to mohu směle potvrdit. Nemohu se už věnovat jeho dosud jistě nemalé sportovní formě, dříve jsem se ale o ní mohl přesvědčovat při hodinkách našeho přátelského tenisu a také při jeho návštěvách na naší chatě u Dobříše, kam dojížděl nikoli autem, autobusem či vlakem, ale sportovně a ekologicky – na kole. Pokusím se alespoň z toho, co ještě sám ve svých letos šestaosmdesáti dokážu pamatovat, a tak trochu z dění v oboru v současnosti vysledovat, připomenout, čím se během své docela už dlouhé profesní kariéry zapsal do rozvoje oborů knihovnictví a zejména vědeckých a technických informací neboli VTEI. Je to neodlučně spjata s univerzitním prostředím, v němž se zcela výjimečně jako skvělý kantor uplatnil.



Začalo to v roce 1994, kdy jsem převzal po nezapomenutelném profesoru Jiřím Cejpkovi Ústav informačních studií a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (dále jen ÚISK) a dostal jsem šanci na jedno uvolněné místo přijmout nějakou posilu. Získal jsem, jak to už v životě bývá, docela náhodně kontakt na mladého informačního pracovníka, absolventa tehdy ještě Katedry vědeckých informací a knihovnictví, působícího jako civilní zaměstnanec, rešeršér v pražském armádním vědecko-informačním centru. Armádní vědecko-informační služby byly po absolutoriu tehdejší Drtinovy knihovnické katedry na FF UK mým prvním zaměstnáním a věděl jsem, že u vojáků se civilnímu zaměstnanci může podařit kvalifikovaný vstup do profese. A Richard byl už navíc autorem odborné publikace, podle mne tenkrát (i dosud) pro knihovníky velmi užitečného zaměření, totiž o tom, jak si osvojit speciální metodiku rychlého čtení. Tak jsem mu to uvolněné místo u nás na fakultě nabídl s tím, že se zaměří kromě rychločtení hlavně na teoretickou i praktickou výchovu nových rešeršérů, kteří by zvládali i nejmodernější světové metody sofistikovaného vyhledávání informací ve světových databázových systémech. To jsem navíc ještě nevěděl, že už v 80. letech navštěvoval středisko online přístupu do západních databázových center v Ústřední technické základně ÚVTEI, kde se na takových rešerších podílel. Moji nabídku po krátkém váhání přijal a začala naše společná cesta budování velkého vysokoškolského pracoviště zakládajícího a rozvíjejícího širokou škálu učebních programů, založených na informačních vědách. Ty se pak staly inspirací pro

výuku i na sesterských, knihovnicko-informačně orientovaných pracovištích Slezské univerzity v Opavě a do určité míry také Masarykovy univerzity v Brně. Pro absolventy našeho i jejich magisterského studia se nám v roce 1996 podařilo akreditovat vědecký obor doktorského studia informačních věd. Ten také, jako jeden z prvních, Richard Papík úspěšně absolvoval.

Na přelomu století byla dokončena výstavba nových budov univerzity v Jinonicích a my jsme se s ústavem mohli z velmi skromných prostor starého domu v Celetné ulici přestěhovat do zcela moderního prostředí, vybaveného právě pro naše potřeby zejména rychlým internetovým připojením učeben i kanceláří, zabírajících v podstatě celé patro. A pro Richarda (ale tehdy už nejen pro něj, jak se na našem ústavu rozvíjela výuka nejmodernějších metod práce s informacemi) jsme získali vlastní velkou počítačovou učebnu. Na tehdejší poměry to bylo srovnatelné s katedrami v nejvyspělejších západních zemích. Vyučoval ve svých předmětech v podstatě to, co se učili studenti amerických univerzit. To jsem zjistil, když jsem díky Čechoameričanu doktoru Stanislavu Kalkusovi, který se stal po kariéře vedoucího knihovníka americké US Navy po roce 1990 učitelem na ÚISK, navštívil v roce 1999 jednu z nejprestižnějších fakult ve Spojených státech, *School of Information and Library Science* v Chapel Hill (SILS). Richard už předtím získal studijní pobyt na podobné americké knihovnicko-informační škole a při sjednávání smluv v Chapel Hill jsme dohodli pro následující semestr jeho plnohodnotný několikaměsíční úvazek jako učitele vyspělých rešeršních služeb. Jeho přínos tam spočíval mimo jiné v tom, že oproti místním studentům i kantorům měl zkušenosti s online přístupy i do významných západoevropských systémů, jako byly třeba Data-Star nebo STN International, a paní děkanka SILS mi při své návštěvě u nás pak za to upřímně poděkovala.

Už během prvních let, kdy na ÚISK působil, jsem si čím dál zřetelněji uvědomoval, že v Richardu Papíkovi se mi podařilo získat neobyčejně schopného kantora a také kolegu, všeobecně oblíbeného a také rychle rostoucího co do kvalifikace i schopnosti reprezentovat náš obor u nás i v zahraničí. Navíc si stále udržoval profesionální kontakt s oborem díky externímu působení v tehdy významném rešeršním středisku Medistyl Praha. Brzy bylo jasné, že jsem v něm získal i svého nástupce ve vedení ústavu. Na univerzitu jsem mohl nastoupit až po listopadu 1989 a to už se mi blížila šedesátka. Navíc se mi v 90. letech ještě otevřela možnost působení na Slezské univerzitě v Opavě, později na Vysoké škole Karlově Vary a ještě na doktorem Janem Machytkou výborně vedené Vyšší škole informačních služeb v Praze na Pankráci. Uvádím ten seznam proto, že ve všech těchto institucích se postupem času Richard se mnou na výuce podílel a v případě Slezské univerzity mé jen částečné působení značně rozšířil. O tom ale ještě později.

Jak jsem už uvedl, v čele ÚISK jsem se od počátku snažil, a to zejména na základě svých zkušeností z předchozí práce v oblasti výzkumu a vývoje automatizovaných vědecko-informačních systémů v 70. a 80. letech, orientovat výukové programy ÚISK do co nejpestřejšího spektra oborů, jak v moderní informační společnosti ve světě vznikaly. Vycházely z podstaty poslání knihoven, totiž profesionálním a institucionálním způsobem zprostředkovávat literární bohatství lidské společnosti, ať už tvorbu uměleckou, nebo stále více výsledky vědeckého bádání i technického pokroku. Zejména se tak dělo už od konce 19. století, kdy se díky zakladatelům Mezinárodní federace pro dokumentaci (FID) Henri La Fontainovi a Paulu Otletovi nad tradičním knihovnictvím začaly rozvíjet nadstavby, označené nejprve jako dokumentace a pak už pouze informace, a to postupně, jak se rozvíjela výpočetní a telekomunikační technika, a to nejen ve vědě a technice, ale dnes už i v běžné sociální komunikaci, publicistice a samozřejmě ve vědě i umění. Tak se také stalo, se kromě učitelů tehdy už tradičních směrů studií – knihovnědy, knihovnictví, vědeckých a technických informačních systémů, na ústav přihlásili i průkopníci oboru nových médií, dnes jedné z nejrychleji se vyvíjejících platform výzkumu i praktického

působení v kybernetizovaném světě. A Richard se začal zabývat také tehdy inovativním oborem informačních studií, označovaným anglickým výrazem „competitive intelligence“.

„Strategii“ ÚISK jako čelného českého vědecko-pedagogického institutu hodného prestiže pražské Karlovy univerzity, jak mohu dosvědčit, se mnou i tím, jak rozšiřoval témata svých přednášek a cvičení, Richard skutečně spoluvytvářel. Když ode mne v roce 2002 převzal vedení ÚISK, mohl jsem s radostí pozorovat, jak se ústav ještě více, než na to stačily mé síly, začal rozvíjet. Nejen že k výuce přizval nové, především mladé kantory, ale zejména vědecké doktorandské studium se mu podařilo neobyčejně rozšířit a přijmout do něj významnou řadu mladých adeptů působení v informační vědě i praxi širokého spektra zaměření. Často jsme už váhali, zda se nový uchazeč o toto studium ještě zabývá naším oborem, nebo zda by se neměl obrátit třeba na pedagogické nebo umělecké vysokoškolské obory. Richard navíc uměl vymýšlet zajímavé projekty výzkumu a vývoje, které ústavu přinášely v následujících letech navíc nad velmi skromné materiální zajištění, na Filozofické fakultě už tradiční, také potřebné finanční prostředky. Kromě toho převzal mé místo v Ústřední knihovnické radě a začal externě spolupracovat se společností Roche, jako její informační a rešeršní specialista. To už uplynulo prvních deset let jedenadvacátého století a Richard se habilitoval a stal se garantem jak bakalářského a magisterského, tak i doktorského studijního programu, které se na ÚISK i dnes vyučují. Po neshodách s tehdejšíím děkanem Filozofické fakulty nakonec z místa ředitele ÚISK odešel a začal se více věnovat Ústavu bohemistiky a knihovnictví na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity. Zde dnes garantuje jeho studijní programy a navíc začal v moderních metodách vyhledávání vědeckých lékařských informací vyučovat studenty i kantory na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Ústavu vědeckých informací. S praktickým knihovnictvím udržuje kontakt působením ve Vědecké radě Národní knihovny České republiky.

Richard Papík sice není pověstným multipublicistou, chrlícím články a knihy v nejrůznějších časopisech a nakladatelstvích, ale to, co publikoval, stojí za to si přečíst a prostudovat. A není toho málo. Namátkou, spíše z mého pohledu na významnost, mohu připomenout hned několik titulů, které posouvají poznání oboru, v němž se profiluje, nezanedbatelně dopředu. Je to například kniha *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje* z roku 2011. Několik publikací vytvořil spolu se svojí ženou Vendulou, vědeckou pracovnicí v medicíně, navíc absolventkou doktorského studia informačních věd na ÚISK. Uvádím například studie *Příležitosti Web 2.0 pro Competitive Intelligence* a *Competitive Intelligence v medicínském a farmaceutickém prostředí*, obě z roku 2008.

Pozoruhodné je množství studentských prací, od bakalářských přes diplomové a dříve také rigorózní, až po doktorské disertace, které dosud vedl. To je skutečně velký vklad tohoto učitele, vědce, propagátora a hlavně všeobecně oblíbeného a uznávaného kolegy, jiskřivého pozitivní energií a stále novými nápady, do celého, dnes už velmi širokého oboru, zasahujícího prakticky do všech sfér soudobé – informační společnosti. Tak lze dnešnímu šedesátníku, doc. PhDr. Richardu Papíkovi, PhD., vyslovit vřelé a zaslužené uznání a zároveň mu popřát hodně zdraví a hlavně ještě v tomto oboru mnoho let k pokračování v jeho tolik užitečném pedagogickém i vědeckém a také publikačním působení. Richarde, na zdraví!

VLASÁK, Rudolf. Mladý šedesátník. *Knihovna: knihovnická revue*. 2022, **33**(1), 86–88. ISSN 1801-3252.